

РОЗВИТОК СПІВПРАЦІ МИТНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ТА МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ З МЕТОЮ ЗАПОБІГАННЯ ТА ЗНИЖЕННЯ МИТНИХ РИЗИКІВ

Подольчак Н.Ю., Тодошук А.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

Інтеграція економіки України у світову економіку, зростання глобалізації, пришвидшення темпів світової торгівлі, зростання рівня конкуренції зумовлює те, що у діяльності машинобудівних підприємств збільшилась видова кількість ризиків, зріс їхній рівень, а також наслідки стали полівмірними. При цьому в мапі ризиків сучасного вітчизняного машинобудівного підприємства домінуючого статусу набувають митні ризики, які можуть завдати значних втрат підприємствам при неадекватному управлінні ними, оскільки більше третини машинобудівної продукції є експортно-орієнтованою. Митні ризики в багатьох випадках є причинними, що провокують виникнення інших видів ризиків у діяльності машинобудівних підприємств, часто із модифікованою природою протікання та непередбачуваними наслідками.

Одним із ключових способів зниження та запобігання виникнення негативних наслідків дії митних ризиків є спільна взаємодія митними підрозділами (МП) з машинобудівними підприємствами, оскільки ці суб'єкти мають спільні цілі – розвиток економіки країни через зростання обсягів зовнішньої торгівлі на засадах вироблення однакових, паритетних умов перетину митного кордону продукцією та представниками усіх машинобудівних підприємств. Відсутність преференцій та забезпечення однакових правил створює відкритість та рівність у конкурентній боротьбі машинобудівних підприємств.

У вітчизняній та іноземній літературі багато праць присвячено проблемі ризик-менеджменту у підприємствах різних видів економічної діяльності. Зокрема дослідниками вивчались особливості управління ризиками, які виникають у діяльності вітчизняного машинобудівного підприємства, а саме такими: Бережнюк І. Г., Вітлінський В.В., Кузьмін О.Є., Маханець Л., Науменко В., Подольчак Н.Ю., Чухрай Н.І., Терещенко С. та інші.

Іноземні науковці активно розвивають ризикологію, як науку управління ризиками, що визначає рівень ефективності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, серед них такі: Бойко А.П., Каульбарс А.А., Лафуенте Х., Морозова О.А., Уткин Е.А. ті інші.

Щодо митних ризиків, то їх досліджують як вітчизняні, так і іноземні фахівці з позицій державної митної служби та інших державних контролюючих органів. Потребують вивчення такі проблеми управління митними ризиками як: видова класифікація ризиків, виявлення зв'язків між видами митних ризиків та іншими економічними ризиками діяльності машинобудівних підприємств, методи кількісного оцінювання митних ризиків, причини виникнення митних ризиків, механізми взаємодії зацікавлених груп з метою уникнення та зниження рівня митних ризиків.

Отже, слід дослідити аспекти взаємодії МП та машинобудівних підприємств. Проведений аналіз існуючих зв'язків між МП та іншими суб'єктами ринку дав змогу виокремити такі основні напрями співпраці: вироблення основних принципів діяльності та взаємодії із партнерами, експертиза та розвиток основних видів діяльності, формування та розвиток нормативно-правової бази, контролювання та регулювання діяльності митних органів (табл. 1).

Відповідно, формування такої співпраці між машинобудівними підприємствами та митними підрозділами відрізнятиметься за глибиною залучення до представників підприємств. Рівень співпраці доцільно виокремлювати таким чином: інформування, консультування, залучення, партнерство та співучасть. Рівні співпраці виділені шляхом ранжування за критерієм – від мінімальної участі у співпраці машинобудівного підприємства до максимальної.

Найнижчий рівень співпраці між машинобудівними підприємствами та митними органами полягає у: інформуванні з боку останніх суб'єктів ЗЕД про нормативно-правові акти, які стосуються діяльності таких суб'єктів, змін у супровідних документах та профілях ризику, формах контролю та обсягу прав при перетині кордону продукції машинобудівних підприємств або їхніх працівників. Ефективність використання такого рівня визначається розвиненістю комунікацій між митними органами та суб'єктами ЗЕД. При цьому такі комунікації не мають зворотнього зв'язку, що характеризує такий рівень співпраці як малоефективний. При цьому для побудови такої співпраці непотрібні значні інвестиційні ресурси. Аналізування діяльності митних органів та машинобудівних підприємств показало, що при використанні такого метода співпраці домінує поширенні інформації через друковані засоби масової інформації та інтернет зв'язок.

Наступним методом співпраці є консультування митних підрозділів працівниками або представниками машинобудівних підприємств. Така співпраця є дещо дорожчою за попередню, однак її ефективність є також вищою. Сутність консультування полягає в тому, що

запрошуються представники машинобудівних підприємств в ролі зацікавлених експертів у вдосконаленні діяльності митних органів, які надають власні пропозиції, однак управлінські рішення щодо розвитку митної діяльності приймаються колегіально, тобто виключно керівниками МП.

Таблиця 1

Напрями співпраці між машинобудівними підприємствами та МП

Напрями співпраці	Вироблення основних принципів діяльності та взаємодії із партнерами	Експертиза та розвиток основних видів діяльності	Формування та розвиток нормативно-правової бази	Контролювання та регулювання діяльності митних органів
Ролі партнера-машинобудівного підприємства	Агент зміни	Експерт	Співавтор	Партнер
Сутність та особливості	Налагоджується зворотній зв'язок із суб'єктами ЗЕД, опрацьовуються пропозиції, які надходять від підприємств особливо тісно співпрацюють із різними видами асоціацій, які пропонують взаємовигідне співробітництво.	При запровадженні нововведень у роботі ДМС використовуються зовнішня експертиза із створенням круглих столів, конференцій та інших заходів. Фактично, на цьому етапі підприємство стає активним експертом у діяльності ДМС.	Машинобудівне підприємство бере участь у розробленні усіх нормативно-правових актів та митних процедур, в тому числі, при затвердженні стратегії та цілей діяльності ДМС.	Підприємство бере участь в оцінюванні, виконанні поставних цілей та завдань перед ДМС, проводить опитування, дає експертну оцінку, створюють наглядові ради за діяльністю ДМС.

Така практика вже існує в Україні, коли відповідне міністерство та його підрозділи проводили консультаційні круглі столи, спеціальні науково-практичні конференції, інтернет конференції, запрошували провідних практиків та науковців, в тому числі іноземних, надавати експертні висновки щодо законопроектів, переймали досвід у іноземних партнерів та колег тощо. Практичне використання методу полягає у створенні ефективного зворотного зв'язку між суб'єктами співпраці. Ефективність використання цього методу полягає у кількості рекомендацій та експертиз, які враховані у нормативно-правових актах та різних аспектах діяльності МП.

Така взаємодія дасть змогу запобігти низці митних ризиків та окреслить напрями розвитку МП та машинобудівних підприємств.

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Паславська В. В.

Національний університет «Львівська політехніка»

Постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність повинна бути спрямована на вирішення конкретних завдань: оптимальної реалізації експортних можливостей, структурної перебудови господарства, забезпечення імпорتنих потреб. Регіони повинні взяти на себе частину завдань щодо організації та регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Активізація зовнішньоекономічної діяльності дозволить вивести регіон на якісно новий рівень розвитку, сприятиме інтеграції у міжнародний економічний простір, що набуває особливої актуальності в умовах інтеграції України до Європейського Союзу, розв'язанню нагальних соціально-економічних проблем. Тому дослідження особливостей зовнішньоекономічної діяльності підприємств Львівської області та аналіз їх відповідності державним пріоритетам є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню окремих проблем зовнішньоекономічної діяльності України, товарної та географічної структури зовнішньої торгівлі присвячено публікації таких науковців як С. Бегун, О. Бодрук, В. Кудлай, С. Романенко, Л. Черчик та інших [2]. Кожен із них використав власний підхід до дослідження проблем активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів.